

अध्याय 12

- (1) काका महाजनी (2) धुमाल वकील
- (3) श्रीमती निमोणकर (4) मुले शास्त्री
- (5) एक डाक्टरद्वारा बाबाको लीलाहरूको अनुभव।

यो अध्यायमा बाबाले कस्तो किसिमले भक्तहरूसँग भेट गर्नुहुन्थ्यो र कस्तो व्यवहार गर्नुहुन्थ्यो भन्ने कुराको वर्णन गरिएको छ।

सन्तहरूको कार्य :-

ईश्वरीय अवतारको ध्येय सज्जनहरूको रक्षा र दुष्टहरूको नाश गर्ने हो भन्ने कुरा हामीले देखिसकेका छौं। तर सन्तहरूको कार्य त यो भन्दा पूरै फरक नै छ। सन्तहरूको लागि सज्जन तथा दुष्ट प्रायः एकै समान नै छन्। वासतवमा उनीहरूलाई खराब कर्म गर्नेहरूको पहिलो चिन्ता हुन्छ र उनीहरू तिनीहरूलाई उचित बाटोतिर लगाई दिन्छन्। उनीहरू भवसागरका कष्टहरू सुकाउन अगस्त्य (ऋषि) जस्तै छन्। त्यस्तै अज्ञान तथा अन्धकारको नाश गर्नको लागि सूर्य समान छन्। सन्तहरूको हृदयमा भगवान् वासुदेव निवास गर्नुहुन्छ। उनीहरू वहाँबाट भिन्न हुन्छन्। भक्तहरूको कल्याणको लागि अवतीर्ण हुनुभएको (अवतार लिनु भएको) श्री साई पनि त्यसै कोटीमा हुनुहुन्छ। वहाँ ज्ञान-ज्योति स्वरूप हुनुहुन्थ्यो र वहाँको दिव्यकान्ति अपूर्व थियो। वहाँलाई सम्पूर्ण प्राणीहरूसँग समान प्रेम थियो। वहाँ इच्छारहित तथा नित्यमुक्त (सधैं नै बन्धन रहित) हुनुहुन्थ्यो वहाँको दृष्टिमा शत्रु र मित्र, राजा र भिक्षुक सबै एकै समान थिए। पाठकहरू हो! अब कृपया वहाँको पराक्रमको श्रवण गर्नुहोस्। भक्तहरूको लागि वहाँले आफ्नो दिव्य गुण समूह (सम्पूर्ण

गुणहरू) पूरा रूपमा प्रयोग गर्नुभयो र सधैंभर उनीहरूको सहायताको लागि तत्पर रहनुभयो। वहाँको इच्छा बिना कोही भक्त वहाँ कहाँ पुग्ने सक्दैनथ्यो। उनीहरूको शुभकर्मको उदय नभएसम्म त उनीहरूलाई बाबाको संज्ञाना नै पनि कहिल्यै आएन। त्यस्तै न वहाँका लीलाहरू नै वहाँका भक्तहरूका कानसम्म पुग्न सके। अनि त बाबाको दर्शन गर्ने विचारसम्म पनि उनीहरूलाई कसरी आउन सक्तथ्यो। अनेकौं व्यक्तिहरूलाई श्री साईबाबाको दर्शनको इच्छा हुँदाहुँदै पनि उनीहरूलाई बाबाले महासमाधि लिने समयसम्म पनि कुनै संयोग प्राप्त हुन सकेन। यस कारण यस्ता दर्शन लाभबाट ठगिएका व्यक्तिहरूले यदि श्रद्धापूर्वक साईलीलाहरूका श्रवण गरे भने त उनीहरूको साई दर्शनको इच्छा धेरै अंशसम्म तृप्त हुन जाने छ। भाग्यवश यदि कसैलाई कुनै प्रकारले बाबाको दर्शन हुने गए पनि ऊ त्यहाँ धेरै समयसम्म अड्न सकेन। इच्छा हुँदाहुँदै पनि केवल बाबाले आज्ञा दिनु भएको समयसम्म मात्र त्यहाँ रोकिन संभव थियो र अनि आज्ञा हुनासाथ नै ठाउँ छोड्दिनु आवश्यक हुन जान्थ्यो। यसैले यो सबै वहाँको शुभ इच्छा उपर नै अडेको थियो।

काका महाजनी :-

एक समय काका महाजनी बम्बईबाट शिरडी पुगे। उनको विचार एक साता बस्ने र गोकुल अष्टमी उत्सवमा सम्मिलित हुने थियो। दर्शन गरेपछि बाबाले उनीसँग सोध्नु भयो “तिमी कहिले फर्कन्छौ” ? उनीलाई बाबाको यो प्रश्नप्रति आश्चर्य जस्तै भयो। उत्तर दिनु त अवश्य नै थियो। यसैले उनले भने “जहिले बाबाले आज्ञा दिनुहुन्छ” बाबाले भोलिपल्टै जान भन्नु भयो। बाबाको शब्द कानून थियो, जसको पालन गर्नु पुरै आवश्यक थियो। बाबाको शब्द कानून थियो, जसको पालन गर्नु पुरै आवश्यक थियो। काका महाजनी तुरुन्तै प्रस्थान गरे। जब उनी बम्बईमा आफ्नो अफिसमा पुगे अनि उनले आफ्नो सेठलाई आफ्नो अति उत्सुकतापूर्वक प्रतीक्षा गरेको पाए। मुनीम अचानक नै विरामी हुन गएका कारणले काकाको उपस्थिति अनिवार्य हुन गएथ्यो। सेठले काकाको लागि जो पत्र शिरडीमा पठाएथे त्यो पत्र बम्बईको ठेगानमा उनैलाई फिर्ता पठाइदियो।

भाऊसाहेब धुमाल :-

अब एक विपरीत कथा सुन्नुहोस्। एक पटक भाऊसाहेब धुमाल एउटा मुद्दाको सम्बन्धमा निफाडको न्यायालयमा जाँदै थिए। बाटोमा शिरडीमा उत्रिए। उनले बाबाको दर्शन गरेर उत्तिखेरै निफाडतिर प्रस्थान गर्न लागे। तर बाबाको स्वीकृति मिलेन। बाबाले उनीलाई एक साता अरू रोक्नु भयो यसै बीचमा निफाडका न्यायाधीश पेट दुखाइले ग्रस्त भए। यसकारण उनको (धुमालको) मुद्दा कुनै अगाडिको दिनको लागि सारियो। एक सातापछि बाबुसाहेबलाई फर्कन अनुमति मिल्यो। यो मुद्दाको सुनुवाई कैयौं महिनासम्म भयो र त्यो पनि चार न्यायाधीशहरूबाट भयो। फलस्वरूप: धुमालले मुद्दामा सफलता प्राप्त गरेर उनको पक्षको झगाडिया मुद्दाबाट मुक्त भयो।

श्रीमती निमोणकर :-

निमोणका निवासी तथा बेतलबी (तलब नलिई काम गर्ने) न्यायाधीश श्री नाना साहेब निमोणकर शिरडीमा आफ्नी पत्नीसँग बसेका थिए। निमोणकर तथा उनकी पत्नी धेरैजसो समय बाबाको सेवा र बहाँको संगतमा बिताउने गर्थे। एकपटक यस्तो परिस्थिति आइपस्यो कि उनको छोरा बेलापुरमा रोगले पीडित हुन गए। अनि उनकी आमाले वहाँ गएर आफ्नो छोरा र अरू नातादारहरूसँग भेट्ने र केही दिन उहाँ बिताउने निश्चय गरिन्। तर नाना साहेबले उनीलाई भोलिपल्टै फर्किन भने।

उनी अब के गर्ने होला भनेर असमंजसमा (अफट्यारोमा) परिन्। शिरडीबाट प्रस्थान गर्नु अगाडि उनी बाबा कहाँ गइन्। बाबा साठेबाडाको नजिकै नाना साहेब र अरू मानिसहरूका साथमा उभिएर बस्नु भएको थियो। उनले गएर चरणमा ढोकिन् र जाने अनुमति मागिन्। बाबाले उनीलाई भन्नुभयो “चाँडो जाऊ, हडबड नगर, शान्त चित्तले बेलापुरमा चारदिन आरामसँग बसेर सबै नातादारहरूसँग भेट । अनि मात्र शिरडी आऊ”। बाबाका शब्द कस्ता मौका सुहाउँदा थिए। श्री निमोणकरको आज्ञा बाबाद्वारा रद्द भयो (काटियो)

नासिकका मुलेशास्त्री ज्योतिषी :-

मुलेशास्त्री नाम भएका नासिकका एक कर्मिष्ठ अग्निहोत्री ब्राह्मण थिए। यिनले छ बटै शास्त्रका अध्ययन गरेका थिए र ज्योतिष तथा सामुद्रिक शास्त्र (रेखाशास्त्र) मा पनि पारंगत थिए। उनी एकपटक नागपुरका प्रसिद्ध करोडपति श्री बापूसाहेब बूटीसँग भेट गरेपछि अरू सज्जनहरूको साथमा बाबाको दर्शन गर्न मसजिदमा गए। बाबाले फल बेच्नेसँग धेरै प्रकारका फल र अरू कुरा पनि किन्नु भयो र मसजिदमा बसेका मानिसहरूलाई बाँडिदिनु भयो। बाबा आँपलाई यस्तो कुशलता साथ चारैतिर दबाइदिनु हुन्थ्यो कि चुस्नासाथ सम्पूर्ण रस मुखमा आउँथ्यो। अनि कोयो र बोझा फालिदिन सकिन्थ्यो। बाबाले केरा छोडाएर भक्तहरूलाई बाँडिदिनु भयो र तिनको बोझा आफ्नो लागि राख्नु भयो। हस्तरेखा विशारद (ज्ञाता) भएको नाताले मुलेशास्त्रीले बाबाको हातको परीक्षा गर्न प्रार्थना गरे। तर बाबाले उनको प्रार्थनामा केही ध्यान नदिएर उनलाई चार केरा दिनुभयो। यसपछि उनी बाडामा फर्किएर आए। अब मुलेशास्त्री नुहाएर चोखो लुगा लगाई अग्निहोत्र आदिमा जुटे। बाबा पनि आफ्नो नियमानुसार लेण्डीतर्फ हिँड्नु भयो। जान लाग्दा लाग्दैको समयमा वहाँले “केही गेरू ल्याउनु, आज गेरूवा वस्त्र रंगिने छन्” भन्नुभयो। बाबाको भनाइको अभिप्राय कसैको समझमा आएन। केही समयपछि बाबा फर्कनु भयो। अब मध्याह्न समयको आरती प्रारम्भ भएको थियो।

बापू साहेब जोगले मुलेलाई आरतीमा भाग लिनको निमित्त सोधे। उनीले (मुलेले) उनी संध्याको समयमा मात्र बाबाको दर्शनलाई जाने जबाफ दिए। अनि जोग एकलै गए। बाबाले आसन ग्रहण गर्ना साथै भक्तहरूले वहाँको पूजा गरे। अब आरती प्रारम्भ भयो। बाबाले भन्नुभयो “ती नयाँ ब्राह्मणबाट केही दक्षिणा ल्याओ”। बूटी स्वयं दक्षिणा लिन गएर उनले बाबाको सन्देश मुलेशास्त्रीलाई सुनाए। उनी (मुलेशास्त्री) नराम्रोसँग घबडाए। उनले सोच्न लागे “म त एउटा अग्निहोत्री ब्राह्मण हूँ, त्यसैले मैले दक्षिणा दिनु के उचित हो र ? मान्ने कि बाबा ठूलो सन्त हुनुहुन्छ, तर म वहाँको चेलो त होइन नि”। तैपनि उनले सोचे कि जब बाबा जस्तो महान् सन्त दक्षिणा मागिरहनु भएको छ र बूटी जस्ता एउटा करोड पति लिन आएका छन् भने उनी आफूले अबहेलना कसरी गर्न सक्दछन्? यसैले उनले आफ्नो पूजा कर्म अधूरो नै छोडेर तुरुन्तै बूटीसँगै मसजिदमा गए।

उनीले आफूलाई शुद्ध र पवित्र तथा मसजिदलाई अपवित्र संज्ञेर केही फरकमा खडा भए र टाढैबाट हात जोरेर उनले बाबा माथि फूल फेंके। एकाएक उनले देखे कि बाबाको आसनमा उनका कैलासवासी (दिवंगत) गुरु घोलप स्वामी विराजमान छन्। आफ्ना गुरुलाई त्यहाँ देखेर उनीलाई ठूलो आश्चर्य भयो। उनले सोचे कहीं यो सपना त होइन। हैन, हैन यो सपना होइन। म पूरा जागै छु। तर जागै हुँदाहुँदै पनि मेरा गुरु महाराज यहाँ कसरी आइपुग्नु भयो? केही समयसम्म उनको मुखबाट एक शब्दसम्म पनि निस्किएन। उनले आफूलाई चिमोटेर फेरि विचार गरे। तर कैलासवासी (दिवंगत) घोलप स्वामी मसजिदमा कसरी आइपुग्नु भयो भन्ने निर्णय गर्न सकेनन्। अनि फेरि सबै शंकालाई पर सारेर उनी अगाडि बढे र गुरुका चरणमा परी हात जोडेर स्तुति गर्न लागे। अरु भक्तहरू त बाबाको आरती गाइरहेका थिए तर मुलेशास्त्री चाहीं आफ्नो गुरुको नामकै गर्जना गरिराखेका थिए। अनि पछि सबै जातिपातिको अहंकार तथा पवित्रता र अपवित्रताको कल्पना त्यागेर उनी गुरुका श्री चरणमा फेरि पर्न पुगे। उनले आँखा चिम्लिए। तर खडा भएर जसै उनले आँखा खोले त्यतिबेल बाबालाई दक्षिणा मागिरहनु भएको देखे। बाबाको आनन्दस्वरूप र बहाँको वर्णन गर्न नसकिने शक्ति देखेर मुलेशास्त्री आफूलाई नै बिर्सिने अवस्थामा पुगे। उनको हर्षको पारावार नै रहेन। उनका आँखा आँसुले टलपल थिए तापनि खुशीले नाचिरहेका थिए। उनले बाबालाई फेरि ढोगेर दक्षिणा दिए। मुलेशास्त्री भन्नलागे, “मेरा सबै शंका हटे। आज मलाई मेरा गुरुको दर्शन मिल्यो”। बाबाको यो अद्भुत लीला देखेर सवैभक्त र मुलेशास्त्री द्रवित हुन गए (पानी पानी भए) “गेरु ल्याओ, आज गेरुवा वस्त्र रंगिनेछन्”-बाबाको यो भनाइको अर्थ अब सबैको समझमा आयो। यस्तो अद्भुत लीला श्री साईबाबाको थियो।

डाक्टर :-

एक समय एउटा मामलतदार आफ्ना एक डाक्टरमित्रसँग शिरडी आए। डाक्टरो भनाए “मेरा इष्ट श्रीराम हुनुहुन्छ, त्यसैले म कुनै मुसलमान लाई टाउको नुहाउन्न” भन्ने थियो। यसैले उनी शिरडी जान सहमत थिएनन्। मामलतदारले “तिमीलाई ढोग्न कसैले बाध्य

गर्ने छैन, न कसैले यस्तो गर भन्ने पनि छ। यसैले मसँग हिँड, आनन्द हुनेछ” भने। उनी (मामलतदार) शिरडी पुगेर बाबाको दर्शनको लागि गए। तर डाक्टरलाई नै सबैभन्दा अगाडि गएका देखेर तथा बाबालाई पैले बोगेको देखेर सबैलाई ठूलो आश्चर्य लाग्यो। मानिसहरूले डाक्टरलाई आफ्नो निश्चय बदलेर यस्तो किसिमले एउटा मुसलमानलाई दंडवत् गर्नाको कारण सोधे। डाक्टरले बाबाको ठाउँमा उनीलाई (डाक्टरलाई) आफ्नो प्रिय इष्टदेव श्रीरामको दर्शन मिल्यो र यसैले नै उनीले बोगे भने। जुनबेला उनी यस्तो भनिरहेका थिए त्यसैबेला उनीलाई श्री साईबाबाको रूप देखिन लाग्यो। उनी आश्चर्य चकित भएर बोले “के यो सपना हो? यहाँ मुसलमान कसरी हुन सक्नुहुन्छ। अरे! यहाँ त पूर्ण योग-अवतार हो”।

भोलिपल्ट देखि उनले उपवास गर्न प्रारम्भ गरे। जबसम्म बाबा आफैले बोलाएर आशीर्वाद दिनु हुन्छ त्यतिबेलासम्म म मसजिदमा कदापि जाने छैन भन्ने उनले प्रतिज्ञा पनि गरे। यसरी तीनदिन बित्यो चारौँ दिनमा उनका एक इष्टमित्र खानदेशबाट शिरडी आए। अनि उनीहरू दुबै मसजिदमा बाबाको दर्शन गर्न गए। बोगे पछि बाबाले डाक्टरसँग सोध्नुभयो “तपैलाई बोलाउने कष्ट कसले गर्नुयो? तपै यहाँ कसरी आउनु भयो?” यस्तो जटिल (अपठ्यारो) र केही कुरा बुझाउने प्रश्न सुनेर डाक्टर पानी पानी भए। त्यसै रातमा बाबाले उनी उपर कृपा गर्नुभयो। डाक्टरलाई निद्रामा नै परमानन्दको अनुभव भयो। उनी आफ्नो सहर फर्केर आएता पनि उनीलाई पन्ध्र दिनसम्म त्यस्तै नै अनुभव भइँदै रह्यो। यसप्रकार उनको साई भक्ति कैरौँ गुना बढ्यो।

माथि भनिएका कथाहरू मध्ये विशेष गरेर मूलेशास्त्रीको कथाबाट आफ्नो गुरुमा दृढ विश्वास हुनुपर्छ भन्ने शिक्षा प्राप्त हुन्छ।

यसभन्दा अगाडिको अध्यायमा बाबाको अरु लीलाहरूको वर्णन हुनेछ।

श्री सद्गुरु साईनाथमा अर्पणहोस्।
मंगल होओस्॥